

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ТА ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИХ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Ленков О.С.,

молодший науковий співробітник

Військового інституту

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена висвітленню окремих аспектів цивільно-правових та господарсько-правових способів захисту права інтелектуальної власності. Автор зосереджує увагу саме на інформаційному секторі, коли він починає визначати зміст всієї господарської і соціальної системи, засоби передачі, накопичення і обробки інформації стають доступними усе більш широкому колу спеціалістів зайнятих у сфері інтелектуального виробництва.

Ключові слова: способи захисту права власності, цивільно-правові способи захисту прав, господарсько-правові способи захисту прав.

Статья посвящена освещению отдельных аспектов гражданско-правовых и экономико-правовых способов защиты права интеллектуальной собственности. Автор сосредоточивает внимание именно на информационном секторе, когда он начинает определять содержание всей хозяйственной и социальной системы, средства передачи, накопления и обработки информации, становятся доступными все более широкому кругу специалистов занятых в сфере интеллектуального производства.

Ключевые слова: способы защиты права собственности, гражданско-правовые способы защиты прав, хозяйственно-правовые способы защиты прав.

The article is devoted illumination of separate aspects of civil-legal and economic-legal methods of defence of right of intellectual ownership. An author concentrates attention exactly on an informative sector, when he begins to determine maintenance of all economic and social system, facilities of transmission, accumulation and treatment of information, become accessible more wide circle of specialists busy in the field of intellectual production.

Keywords: methods of defence of right of ownership, civil legal methods of defence of rights, economical-legal methods of defence of rights.

В сучасних умовах, коли найбільш інтенсивно розвивається інформаційний сектор, коли він починає визначати зміст всієї господарської і соціальної системи, засоби передачі, накопичення і обробки інформації стають доступними усе більш широкому колу спеціалістів зайнятих у сфері інтелектуального виробництва. В такій ситуації власність на інформацію, інформаційні матеріали та канали їх розповсюдження стає настільки ж визначним у соціальних процесах, як і власність на засоби виробництва у період становлення індустріального суспільства

Важко переоцінити значення інтелектуальної, творчої діяльності нової техніки і виробництва. Безсуперечною стала теза: успішний розвиток виробництва в сучасних умовах можливий лише в умовах належного його науково – технічного забезпечення.

Інтелектуальна власність – формалізований результат творчої інтелектуальної діяльності, що надає його автору особі, визначений чинним законодавством, правом власності на даний результат.

Становлення законодавства України у сфері інтелектуальної власності. Тільки після проголошення незалежності в Україні почалися кодифікаційні роботи, у тому числі й щодо законодавства про промислову власність. Вочевидь, що першим кроком в цьому напрямі варто вважати Закон України «Про власність», який у статтях 13 та 41 проголосив два важливих положення:

- результати інтелектуальної діяльності є об'єктами права власності;

- дав приблизний перелік результатів інтелектуальної діяльності, яким надається правова охорона цим Законом.

Указом Президента України від 18 вересня 1992 року №479/92 було затверджене тимчасове положення про правову охорону об'єктів промислової власності ті раціоналізаторських пропозицій в Україні. Одночасно велась розробка законів про правову охорону об'єктів промислової власності.

Останнім прийнятим законом став Закон України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм». Прийняття цього законопроекту є важливим для галузі комп'ютерного забезпечення, оскільки поширення подібних засобів захисту та комп'ютерне забезпечення та бази даних є кроком до подальшого встановлення та захисту майнових прав у цій галузі.

Цивільно-правові та господарсько-правові способи захисту права інтелектуальної власності

Основний спектр матеріально-правових способів захисту суб'єктивних цивільних прав та інтересів наведений у статті 16 Цивільного кодексу України про застосування судом тих або інших цивільно-правових способів захисту прав інтелектуальної власності та інтересів, які охороняються законом відповідно до статті 16 Цивільного кодексу України. Вони вирішуються передусім у залежності від характеру порушення права шляхом:

- визнання цього права;
- визнання правочину недійсним;
- припинення дії, яка порушує право;

- відновлення становища яке існувало до порушення;
- примусове виконання обов'язку в натурі;
- зміна права відношення;
- припинення право відношення;
- відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди;
- відшкодування моральної (не майнової) шкоди;
- визнання незаконним рішення, дії чи бездіяльність органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, інших посадових та службових осіб.

Цей перелік доповнений у статті 432 Цивільного кодексу України відповідно до якої суд може постановити рішення, зокрема, про:

- застосування негайних заходів щодо запобігання порушень, права інтелектуальної власності та забезпечення відповідних доказів;
- зупинення пропуску через митний контроль України товарів, імпорт чи експорт яких здійснюється з порушенням права інтелектуальної власності;
- вилучення з цивільного обороту товарів, виготовлених або введених в цивільний оборот з порушенням права інтелектуальної власності;
- застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності;
- опублікування в заходах масової інформації відомостей про порушення права інтелектуальної власності

Господарсько-правова відповідальність базується на принципах, згідно з якими:

- додаткові витрати (штрафні санкції, сплачені іншим суб'єктам, вартість додаткових робіт, додатково витрачених матеріалів, тощо), понесені стороною яка зазнала збитків внаслідок порушення зобов'язання другою стороною;
- неодержаний прибуток (втрачена вигода), на який сторона, яка зазнала збитків, мала право розраховувати у разі належного виконання зобов'язань другою стороною;
- матеріальна компенсація моральної шкоди у випадках, передбачених законом.

Матеріальна шкода відповідно до статті 23 Цивільного кодексу України полягає, зокрема, у приниженні честі, гідності, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи і відшкодування грішми, іншим майном або в інший спосіб.

При визначенні розміру компенсації, яка має бути виплачена замість відшкодування збитків чи стягнення доходу, суд враховує обсяг порушення та умисел відповідача. Зокрема стаття 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права» передбачено, що суд має право постановити рішення чи ухвалу про стягнення із порушника авторського права і (або) суміжних прав доходу, отриманого в

наслідок порушення.

Аби не допустити зловживання з боку власника права інтелектуальної власності в конкурентній боротьбі, в умовах ринкової економіки, національне законодавство містить норми, які забезпечують права відповідача, якщо суд визначає претензії власника права неправомірними. Судовий орган може зажадати від власника права, що пред'являє незаконні вимоги, компенсувати відповідачеві шкоду, завдану в результаті такого недобросовісного здійснення свого права, а також понесені ним витрати на судове діловодство.

Забезпечення позову в цивільному судочинстві

Забезпечення позову допускається на будь-якій стадії розгляду справи якщо не вжиття заходів забезпечення позову може утруднити чи зробити неможливим виконання рішення суду. В той же час, за заявою зацікавленої особи суд може забезпечити позов до подання позовної заяви з метою запобігання порушення права інтелектуальної власності. До заяви про забезпечення позову додаються документи та інші докази, які підтверджують, що саме ця особа є суб'єктом відповідного права інтелектуальної власності і що її права можуть бути порушені ц разі нежиття заходів забезпечення позову. До заяви також додаються її копії відповідно до кількості осіб, щодо яких просять вжити заходи забезпечення позову. У разі подання заяви про забезпечення позову до подання позовної заяви заявник повинен подати відповідну позовну заяву протягом десяти днів з дня постановлення ухвали суду про забезпечення позову.

Відповідно до статті 152 Цивільного процесуального кодексу України позов забезпечується:

- накладанням арешту на майно або грошові кошти, що належать відповідачеві і знаходяться у нього або інших осіб;
- заборонаю вчиняти певні дії;
- встановленням обов'язку вчинити певні дії;
- заборонаю іншим особам здійснювати платежі або передавати майно відповідачеві чи виконувати щодо нього інші зобов'язання;
- зупиненням продажу описаного майна, якщо подано позов про право власності на це майно або виключення його з опису;
- зупиненням стягнення на підставі виконавчого документа, який оскаржується боржником у судовому порядку;
- передачею речі, які є предметом спору, на зберігання іншим особам.

Про вжиття заходів забезпечення позову суд постановляє ухвалу, в якій зазначає вид забезпечення позову і підстави його обрання, порядок виконання, розмір застави, якщо така призначена. Копія ухвали надсилається заявнику та зацікавленим особам негайно після її постановлення. У разі постановлення ухвали без повідомлення особи, щодо якої просять вжити заходи забезпечення позову, копія ухвали надсилається особі, щодо якої вжито заходів забезпе-

чення позову, негайно після її виконання. Ухвала про забезпечення позову виконується негайно в порядку, встановленим для виконання судових рішень.

Заходи забезпечення позову можуть бути скасовані судом, який розглядає справу. При цьому, особа, щодо якої вжито заходи забезпечення позову без її повідомлення, протягом десяти днів з дня отримання копії ухвали може подати до суду заяву про їх скасування, яка розглядається судом протягом двох днів. Питання про скасування заходів забезпечення позову вирішується в судовому засіданні з повідомленням осіб, які беруть участь у справі. Неявка цих осіб не перешкоджає розгляду питання про скасування заходів забезпечення позову. Проте суд може одночасно з ухваленням судового рішення або після цього постановити ухвалу про скасування

заходів забезпечення позову. Необхідно зазначити, що заходи забезпечення позову, вжиті судом до подання позовної заяви, скасовуються судом також у разі:

- неподанням заявником відповідної позовної заяви згідно з вимогами пункту 5 статті 15 Цивільного процесуального кодексу України;
- повернення позовної заяви;
- відмови у відкритті провадження у справі.

Відповідно до статті 155 Цивільного процесуального кодексу України у разі скасування заходів забезпечення позову, набрання законної сили рішення про відмову у задоволенні позову чи ухвалу про закриття провадження у справі або залишення заяви без розгляду особа, щодо якої вжито заходи забезпечення позову, має право на відшкодування збитків, завданих забезпеченням позову.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України: Офіційне видання. – К.:Право 1996.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV ст.144
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV ст.16, 356
4. Цивільний процесуальний кодекс від 18.03.2004 № 1618-IV ст. 1088
5. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» Відомості Верховної Ради України -2003.- №35.-ст.28.
6. Закон України «Про авторське право і суміжні права». Відомості Верховної Ради України -2004.-№13.- Ст.131
7. Закон України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» Відомості Верховної Ради України – 2004. - №13. – Ст.131.
8. Закон України «Про господарські товариства» Відомості Верховної Ради України. – 1991. - №49. – ст.682.
9. Закон України «Про інформацію» Відомості Верховної Ради України. – 2002.- №29. – ст.194.
10. Нормативно-правовий довідник з охорони інформації в Україні. 6-ти томах / Артемов В.Ю., Ленков О.С., Пашков А.С., Стаднік О.М., Хорошко В.О. – К: Узд. ДУІКТ, 2010 – Том 2. Організаційно-правові засади охорони інформації – 349с.
11. Нормативно-правовий довідник з охорони інформації в Україні. 6-ти томах / Артемов В.Ю., Ленков О.С., Пашков А.С., Стаднік О.М., Хорошко В.О. – К: Узд. ДУІКТ, 2010 – Том 3. Правові підстави технічної охорони інформації. – 128с.
12. Нормативно-правовий довідник з охорони інформації в Україні. 6-ти томах / Артемов В.Ю., Ленков О.С., Пашков А.С., Стаднік О.М., Хорошко В.О. – К: Узд. ДУІКТ, 2010 – Том 4. Правові основи інформації що є власністю держави. – 319 с.